Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2019. gada 25. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 49. un 56. pants – Publiskais iepirkums – Direktīva 2014/24/ES – 71. pants – Apakšuzņēmēji – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko iespēja slēgt apakšuzņēmuma līgumu ir ierobežota līdz 30 % no iepirkuma kopējās summas

Lietā C-63/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Lombardijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 13. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 1. februārī, tiesvedībā

***Vitali SpA***

pret

***Autostrade per l'Italia SpA,***

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*] (referents), tiesneši K. Likurgs [*C. Lycourgos*], E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*],

ģenerāladvokāts: M. Kamposs Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kam palīdz *C. Colelli* un *V. Nunziata*, *avvocati dello Stato*,

– Norvēģijas valdības vārdā – *K. H. Aarvik*, kā arī *H. Røstum* un *C. Anker*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *L. Haasbeek*, kā arī *G. Gattinara* un *P. Ondrůšek*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – itāļu.

## Spriedums

1 Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 49. un 56. pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2015/2170 (2015. gada 24. novembris) (OV 2015, L 307, 5. lpp.), (turpmāk tekstā – "Direktīva 2014/24") 71. pantu, kā arī samērīguma principu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp *Vitali SpA* un *Autostrade per l'Italia SpA* par otrās minētās kā līgumslēdzējas iestādes pieņemto lēmumu izslēgt pirmo minēto no līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras.

### Atbilstošās tiesību normas

#### *Savienības tiesības*

3 Direktīvas 2014/24 1., 41., 78., 100. un 105. apsvērumā ir paredzēts:

"(1) Publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanai, ko īsteno dalībvalstu iestādes vai ko īsteno to vārdā, ir jāatbilst Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) principiem un jo īpaši brīvas preču aprites principam, brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai, kā arī no tiem izrietošajiem principiem, proti, vienlīdzīgai attieksmei, nediskriminācijai, savstarpējai atzīšanai, proporcionalitātei un pārredzamībai. Tomēr attiecībā uz publiskiem līgumiem, kas pārsniedz konkrētu vērtību, būtu jāizstrādā noteikumi, kas koordinē valstu iepirkuma procedūras, lai nodrošinātu, ka minētie principi tiek īstenoti praksē un ka publiskais iepirkums tiek atvērts konkurencei.

[..]

(41) Nekam šajā direktīvā nevajadzētu liegt noteikt vai piemērot pasākumus, kas vajadzīgi sabiedriskās kārtības, sabiedrības morāles, sabiedrības drošības [..] aizsardzībai [..], ja minētie pasākumi atbilst LESD noteikumiem.

[..]

(78) Publiskais iepirkums būtu jāpielāgo [mazo un vidējo uzņēmumu (MVU)] vajadzībām. Līgumslēdzējas iestādes būtu jāmudina izmantot paraugprakses kodeksu, kas izklāstīts Komisijas dienestu darba dokumentā (2008. gada 25. jūnijs) "Eiropas paraugprakses kodekss MVU pieejas publiskā iepirkuma līgumiem veicināšanai", kurā sniegti norādījumi, kā tās var piemērot publiskā iepirkuma regulējumu tā, lai veicinātu MVU līdzdalību. Šādā nolūkā un lai veicinātu konkurenci, līgumslēdzējas iestādes jo īpaši būtu jāmudina lielus līgumus sadalīt daļās. [..]

Dalībvalstīm vajadzētu palikt brīvai izvēlei spert vēl tālākus soļus savos centienos atvieglot MVU iesaistīšanos publisko iepirkumu tirgū, paplašinot darbības jomu pienākumam apsvērt, vai būtu vietā līgumus sadalīt mazākos līgumos, prasot, lai līgumslēdzējas iestādes sniedz pamatojumu lēmumiem līgumus nesadalīt daļās, vai noteiktos apstākļos padarot sadalīšanu daļās par obligātu. Šim pašam nolūkam dalībvalstīm vajadzētu palikt arī brīvai izvēlei nodrošināt mehānismus tiešiem maksājumiem apakšuzņēmējiem.

[..]

(100) Publisku līgumu slēgšanas tiesības nebūtu jāpiešķir ekonomikas dalībniekiem, kas ir piedalījušies noziedzīgā organizācijā vai ir atzīti par vainīgiem korupcijā, krāpniecībā, kura kaitē Savienības finanšu interesēm, teroristu nodarījumos, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanā vai teroristu finansēšanā. [..]

[..]

(105) Ir svarīgi, lai ar attiecīgām darbībām kompetentās valsts iestādes, piemēram, darba inspekcijas aģentūras vai vides aizsardzības aģentūras, saskaņā ar to pienākumiem un darbības jomu nodrošinātu to, ka apakšuzņēmēji vides, sociālo un darba tiesību jomās ievēro piemērojamos pienākumus, kas iedibināti ar Savienības un valsts tiesību aktiem, koplīgumiem vai ar šajā direktīvā uzskaitītajiem starptautiskajiem vides, sociālo un darba tiesību aktu noteikumiem ar noteikumu, ka šādi noteikumi un to piemērošana ir saskaņā ar Savienības tiesībām.

[..]

[..] Turklāt būtu skaidri jānosaka, ka dalībvalstij vajadzētu būt iespējai paredzēt papildu pasākumus, piemēram, paplašinot pārredzamības pienākumu darbības jomu, paredzot iespēju veikt tiešos maksājumus apakšuzņēmējiem, vai paredzot iespēju vai prasību, ka līgumslēdzējas iestādes pārbauda, vai apakšuzņēmēji nav nonākuši nevienā no situācijām, kuras būtu par pamatu tam, lai izslēgtu ekonomikas dalībniekus. [..]

Būtu arī skaidri jānosaka, ka dalībvalstīm ir brīva izvēle saskaņā ar valsts tiesību aktiem paredzēt stingrākus atbildības noteikumus vai valsts tiesību aktos paredzēt papildu pasākumus attiecībā uz tiešajiem maksājumiem apakšuzņēmējiem."

4 Atbilstoši Direktīvas 2014/24 4. panta a) punktam tā attiecas uz publisko iepirkumu, kura vērtība bez pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ir vismaz 5 225 000 EUR būvdarbu publiskiem iepirkuma līgumiem.

5 Šīs direktīvas 18. panta "Iepirkuma principi" 1. punkta pirmajā daļā ir paredzēts:

"Līgumslēdzējas iestādes nodrošina vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret visiem ekonomikas dalībniekiem un rīkojas pārredzami un samērīgi."

6 Minētās direktīvas 57. panta "Izslēgšanas iemesli" 1. punktā ir paredzēts, ka līgumslēdzējas iestādes no dalības iepirkumu procedūrā izslēdz ekonomikas dalībnieku, ja tās, veicot pārbaudi saskaņā ar 59.–61. pantu, ir konstatējušas vai kā citādi zina, ka šis ekonomikas dalībnieks ir notiesāts ar galīgu spriedumu kāda turpmāk minēta iemesla dēļ.

7 Tās pašas direktīvas 63. panta "Paļaušanās uz citu subjektu spējām" 1. punkta pirmajā daļā ir noteikts:

"Attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz saimniecisko un finansiālo stāvokli, kā noteikts 58. panta 3. punktā, un attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz tehnisko un profesionālo spēju, kā noteikts 58. panta 4. punktā, ekonomikas dalībnieks var attiecīgā gadījumā un saistībā ar konkrētu līgumu paļauties uz citu subjektu spējām neatkarīgi no tā, kāda veida juridiskās saiknes pastāv starp to un šiem subjektiem. Tomēr attiecībā uz kritērijiem, kuri attiecas uz izglītību vai profesionālo kvalifikāciju, kā noteikts XII pielikuma II daļas f) punktā, vai uz attiecīgo profesionālo pieredzi, ekonomikas dalībnieki var paļauties tikai uz citu subjektu spējām, ja šis subjekts veiks darbus vai sniegs pakalpojumus, kuriem šīs spējas ir nepieciešamas. Ja ekonomikas dalībnieks vēlas paļauties uz citu subjektu spējām, tas līgumslēdzējai iestādei pierāda, ka viņa rīcībā būs nepieciešamie līdzekļi, piemēram, uzrādot minēto subjektu saistības šajā sakarā."

8 Direktīvas 2014/24 71. pantā "Apakšuzņēmēji" ir paredzēts:

"1. To, ka apakšuzņēmēji ievēro pienākumus, kas noteikti 18. panta 2. punktā, nodrošina ar atbilstošu kompetentās valsts iestādes rīcību, kura rīkojas savu pienākumu un darbības jomas ietvaros.

2. Līgumslēdzējas iestādes iepirkuma procedūras dokumentos var lūgt vai dalībvalstis tām var prasīt lūgt, lai pretendents savā piedāvājumā norādītu to, par kādu līguma daļu tas ir paredzējis slēgt apakšuzņēmuma līgumus ar trešām personām, un visus ierosinātos apakšuzņēmējus.

3. Dalībvalstis var paredzēt, ka pēc apakšuzņēmēja pieprasījuma un ja to atļauj līguma raksturs, līgumslēdzēja iestāde maksājumus, kas veicami par pakalpojumiem, piegādēm vai būvdarbiem, kas sniegti ekonomikas dalībniekam, kuram ir piešķirtas publiska līguma slēgšanas tiesības (galvenais darbuzņēmējs), pārskaita tieši apakšuzņēmējam. Šādi pasākumi var ietvert atbilstīgus mehānismus, kas ļauj galvenajam darbuzņēmējam iebilst pret nepamatotiem maksājumiem. Minēto maksājumu veikšanas kārtību nosaka iepirkuma procedūras dokumentos.

4. Šā panta 1.–3. punkts neskar jautājumu par galvenā darbuzņēmēja atbildību.

5. Būvdarbu līgumu gadījumā un attiecībā uz pakalpojumiem, kas tiks sniegti objektā, kas atrodas līgumslēdzējas iestādes tiešā uzraudzībā, pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas un ne vēlāk kā sākot līguma izpildi, līgumslēdzēja iestāde prasa, lai galvenais darbuzņēmējs tai paziņotu savu šādos būvdarbos vai pakalpojumos iesaistīto apakšuzņēmēju vārdu un uzvārdu vai nosaukumu, kontaktinformāciju un likumīgos pārstāvjus, ciktāl šāda informācija tobrīd ir zināma. Līgumslēdzēja iestāde prasa, lai līguma izpildes gaitā galvenais darbuzņēmējs tai paziņotu par jebkādām izmaiņām minētajā informācijā, kā arī sniegtu prasīto informāciju par jebkuru jaunu apakšuzņēmēju, kuru tas vēlāk iesaista šādos būvdarbos vai pakalpojumos.

Neatkarīgi no pirmās daļas dalībvalstis var tieši galvenajam darbuzņēmējam uzlikt pienākumu sniegt prasīto informāciju.

Vajadzības gadījumā šā panta 6. punkta b) apakšpunkta vajadzībām prasītajai informācijai pievieno apakšuzņēmēju pašdeklarācijas, kā noteikts 59. pantā. Pasākumos, ko īsteno saskaņā ar šā panta 8. punktu, var noteikt, ka apakšuzņēmējiem, par kuriem informācija tiek sniegta pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas, pašdeklarācijas vietā ir jāiesniedz sertifikāti un citi apliecinoši dokumenti.

Pirmajā daļā minētais neattiecas uz piegādātājiem.

Pirmajā daļā noteiktos pienākumus līgumslēdzējas iestādes var attiecināt vai dalībvalstis var prasīt, lai tos attiecina, piemēram, uz:

a) piegādes līgumiem, uz pakalpojumu līgumiem – izņemot tos, kuri attiecas uz pakalpojumiem, kas tiks sniegti objektos, kuri atrodas līgumslēdzējas iestādes tiešā uzraudzībā, – vai uz piegādātājiem, kas ir iesaistīti būvdarbu vai pakalpojumu līgumos;

b) uz galvenā darbuzņēmēja apakšuzņēmēju apakšuzņēmējiem vai turpmākajiem apakšuzņēmēju ķēdes dalībniekiem.

6. Lai nepieļautu 18. panta 2. punktā minēto pienākumu nepildīšanu, var veikt atbilstošus pasākumus, piemēram:

a) ja valsts tiesību aktos ir paredzēts apakšuzņēmēju un galvenā darbuzņēmēja kopīgas atbildības mehānisms, konkrētā dalībvalsts nodrošina, ka attiecīgie noteikumi tiek piemēroti saskaņā ar 18. panta 2. punktā izklāstītajiem nosacījumiem;

b) līgumslēdzējas iestādes saskaņā ar 59., 60. un 61. pantu var pārbaudīt vai dalībvalstis var prasīt, lai tās pārbaudītu, vai pastāv iemesli apakšuzņēmējus izslēgt saskaņā ar 57. pantu. Šādos gadījumos līgumslēdzēja iestāde prasa, lai ekonomikas dalībnieks aizstātu apakšuzņēmēju, ja pārbaude ir apliecinājusi, ka pastāv obligāts iemesls tā izslēgšanai. Līgumslēdzēja iestāde ekonomikas dalībniekam var prasīt vai dalībvalsts līgumslēdzējai iestādei var prasīt, lai tā prasītu ekonomikas dalībniekam aizstāt apakšuzņēmēju, ja pārbaude ir apliecinājusi, ka pastāv neobligāts iemesls tā izslēgšanai.

7. Dalībvalstis var paredzēt stingrākus atbildības noteikumus valsts tiesību aktos vai arī valsts tiesību aktos iekļaut papildu noteikumus attiecībā uz tiešajiem maksājumiem apakšuzņēmējiem, piemēram, paredzot tiešus maksājumus apakšuzņēmējiem bez nepieciešamības pieprasīt šādu tiešu maksājumu.

8. Dalībvalstis, kuras izvēlējušās noteikt pasākumus atbilstīgi šā panta 3., 5. vai 6. punktam, saskaņā ar normatīvajiem vai administratīvajiem aktiem un ievērojot Savienības tiesību aktus nosaka šo pasākumu īstenošanas nosacījumus. Šādi rīkojoties, dalībvalstis var ierobežot to piemērošanu, piemēram, attiecībā uz noteikta tipa līgumiem, noteiktām līgumslēdzēju iestāžu vai ekonomikas dalībnieku kategorijām vai sākot ar noteiktām summām."

### *Itālijas tiesības*

9 *Decreto legislativo n. 50* – 2016. gada 18. aprīļa *Codice dei contratti pubblici* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 50 par publiskā iepirkuma kodeksu, 2016. gada 19. aprīļa *GURI* Nr. 91 kārtējais pielikums, turpmāk tekstā – "Leģislatīvais dekrēts Nr. 50/2016") – 105. panta 2. punkta trešajā teikumā ir paredzēts:

"Izņemot 5. punktā paredzēto gadījumu, iespējamā apakšuzņēmuma līguma summa nevar pārsniegt 30 % no būvdarbu, pakalpojumu vai piegāžu līguma kopējās summas."

10 Leģislatīvā dekrēta Nr. 50/2016 105. panta 5. punkta formulējums ir šāds:

"89. panta 11. punktā minētajiem darbiem – ievērojot tajā pašā punktā noteiktos ierobežojumus – iespējamā apakšuzņēmuma līguma summa nevar pārsniegt 30 % no darbu summas un līgums nav sadalāms bez objektīviem iemesliem."

### Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

11 Ar 2016. gada augustā publicētu paziņojumu par publisko iepirkumu *Autostrade per l'Italia* aizsāka slēgtu publiskā iepirkuma procedūru, lai piešķirtu līguma slēgšanas tiesības A 8 autoceļa piektās joslas paplašināšanas darbu veikšanai no *Milano Nord* (Itālija) maksas ceļa nodevas termināļa līdz *Lainate* (Itālija) starpsavienojumam, ar iepirkuma pamatsummu 85 211 216,84 EUR apmērā bez PVN.

12 *Vitali* tika izslēgta no konkursa, jo pārsniedza Leģislatīvā dekrēta Nr. 50/2016 105. panta 2. punktā paredzēto 30 % ierobežojumu apakšuzņēmumiem.

13 *Vitali* cēla prasību iesniedzējtiesā, tostarp prasot to no jauna pielaist līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrai.

14 Ar daļēju 2018. gada 5. janvāra spriedumu iesniedzējtiesa noraidīja visus *Vitali* pamatus šīs prasības pamatošanai, izņemot to, kas attiecās uz nesaderību ar Savienības tiesībām saistībā ar ierobežojumu 30 % apmērā attiecībā uz apakšuzņēmumu, kāds ir paredzēts Itālijas tiesībās.

15 Iesniedzējtiesai ir šaubas par šāda kvantitatīvā ierobežojuma saderību ar LESD 49. un 56. pantu, Direktīvas 2014/24 71. pantu, kā arī ar samērīguma principu.

16 Šī tiesa norāda, ka *Consiglio di Stato* (Valsts padome, Itālija) šai sakarā ir paudusi viedokli, ka valsts likumdevējs var paredzēt stingrākus ierobežojumus par attiecīgajās Savienības tiesību normās paredzētajiem, ciktāl šādi stingrāki ierobežojumi ir pamatoti, pirmkārt, sociālās ilgtspējības principu gaismā un, otrkārt, ņemot vērā vērtības, kas ir uzskaitītas LESD 36. pantā, kuru starpā ir arī sabiedriskā kārtība un drošība. Minētā tiesa arī uzsver, ka *Consiglio di Stato* (Valsts padome) skatījumā Tiesas judikatūra par kvantitatīviem ierobežojumiem apakšuzņēmumiem publiskā iepirkuma jomā, t.i., judikatūra, kura attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.), nav piemērojama Direktīvas 2014/24 kontekstā.

17 Katrā ziņā iesniedzējtiesa arī norāda, ka – tāpat kā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.), un Direktīvā 2004/18 – Direktīvā 2014/24 nav paredzēti nekādi kvantitatīvi apakšuzņēmumu ierobežojumi. Iesniedzējtiesas skatījumā, paredzot apakšuzņēmējiem vispārīgu maksimālo 30 % robežu salīdzinājumā ar kopējo iepirkuma summu, uzņēmumiem – it īpaši maziem un vidējiem – tiek apgrūtināta piekļuve publiskiem iepirkumiem, tādējādi traucējot īstenot uzņēmējdarbības brīvību un pakalpojumu sniegšanas brīvību. Šis ierobežojums esot abstrakti noteikts kā konkrēta procentuāla daļa no iepirkuma summas neatkarīgi no iespējas pārbaudīt potenciālo apakšuzņēmēju spēju un neminot konkrēto uzdevumu būtisko raksturu.

18 Tādējādi iesniedzējtiesa vaicā, vai aplūkotais tiesiskais regulējums nepārsniedz vajadzīgo, lai sasniegtu mērķus, kam tiem domāti.

19 Šajos apstākļos *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Lombardijas Reģionālā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai uzņēmējdarbības brīvības un pakalpojumu sniegšanas brīvības principi, kas ir paredzēti [LESD] 49. pantā un 56. pantā, [Direktīvas] 2014/24 71. pants, kurā nav iekļauti kvantitatīvi ierobežojumi apakšuzņēmuma līguma slēgšanai, un Eiropas Savienības samērīguma princips liedz piemērot tādu valsts tiesisko regulējumu publisko iepirkumu jomā kā Itālijas tiesiskais regulējums, kas ir ietverts [Leģislatīvā dekrēta Nr. 50/2016] 105. panta 2. punkta trešajā teikumā, saskaņā ar kuru apakšuzņēmums nevar pārsniegt 30 % no būvdarbu, pakalpojumu vai piegāžu līguma kopējās summas?"

20 Iesniedzējtiesas lūgums tās prejudiciālā nolēmuma lūgumam piemērot paātrināto tiesvedību saskaņā ar Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punktu ar Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 8. marta rīkojumu *Vitali* (C-63/18, nav publicēts, EU:C:2018:199) tika noraidīts.

## Par prejudiciālo jautājumu

21 Uzdodot savu jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai LESD 49. un 56. pants un Direktīva 2014/24 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, ar kuru līdz 30 % ir ierobežota tā iepirkuma summas daļa, kuru pretendents var nodot trešām personām kā apakšuzņēmējiem.

22 Vispirms jānorāda, ka – tā kā pamatlietā aplūkotā iepirkuma summa bez PVN pārsniedz augstāko Direktīvas 2014/24 4. panta a) punktā paredzēto 5 225 000 EUR robežu, – uz šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatbild, tieši ņemot vērā šo direktīvu.

23 Jāatgādina, ka šīs direktīvas mērķis, kā tas būtībā izriet no tās 1. apsvēruma, ir nodrošināt, lai publiskā iepirkuma līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā tiktu ņemti vērā brīvas preču aprites princips, brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība, kā arī no tiem izrietošie principi, proti, vienlīdzīga attieksme, nediskriminācija, savstarpēja atzīšana, proporcionalitāte un pārredzamība, un lai publiskā iepirkuma līgumslēgšanas tiesības būtu atvērtas konkurencei.

24 Šim nolūkam, konkrētāk, minētās direktīvas 63. panta 1. punktā skaidri ir paredzēta iespēja pretendentiem konkrētos apstākļos atsaukties uz citu subjektu spējām, lai atbilstu noteiktiem ekonomikas dalībnieku atlases kritērijiem.

25 Turklāt tās pašas direktīvas 71. panta, kas īpaši attiecas uz apakšuzņēmējiem, 2. punktā ir noteikts, ka līgumslēdzējas iestādes iepirkuma procedūras dokumentos var lūgt vai dalībvalstis tām var prasīt lūgt, lai pretendents savā piedāvājumā norādītu, par kādu līguma daļu tas ir paredzējis slēgt apakšuzņēmuma līgumus ar trešām personām, kā arī visus piedāvātos apakšuzņēmējus.

26 No tā izriet, ka Direktīvā 2014/24 – tāpat kā ar to atceltajā Direktīvā 2004/18 – pretendentiem ir paredzēta iespēja atsaukties uz apakšuzņēmējiem publiskā iepirkuma izpildē, ja vien ir izpildīti nosacījumi, kas tajā ir paredzēti (šajā nozīmē attiecībā uz Direktīvu 2004/18 skat. spriedumu, 2016. gada 14. jūlijs, *Wrocław – Miasto na prawach powiatu*, C-406/14, EU:C:2016:562, 31.–33. punkts).

27 Saskaņā ar pastāvīgu judikatūru – kā izriet no Direktīvas 2014/24 78. apsvēruma – Savienības interesēs ir publiskā iepirkuma jomā veicināt konkurenci attiecībā uz uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumu. Atsaukšanās uz apakšuzņēmumu līgumiem, kas var veicināt mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi publiskajam iepirkumam, palīdz sasniegt šo mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 5. aprīlis, *Borta*, C-298/15, EU:C:2017:266, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 Tiesa 2016. gada 14. jūlija sprieduma *Wrocław – Miasto na prawach powiatu* (C-406/14, EU:C:2016:562), kurš bija par Direktīvas 2004/18 interpretāciju, 35. punktā arī nosprieda, ka tāda norma par būvdarbu publiskā iepirkuma procedūras dokumentiem, kurā ir ierobežojumi apakšuzņēmumu līgumu slēgšanai par iepirkuma daļu, kas noteikta abstrakti kā iepirkuma summas noteikta procentuāla daļa – un tas tā ir neatkarīgi no iespējas pārbaudīt apakšuzņēmēju iespējamās spējas un bez nevienas norādes uz uzdevumu, uz kuriem tas attiecas, būtiskumu –, liecina par nesaderību ar šo direktīvu, kas bija piemērojama strīdā, par kuru tika taisīts minētais spriedums.

29 Šai sakarā jānorāda, ka, lai arī Direktīvas 2014/24 71. pantā būtībā ir pārņemts Direktīvas 2004/18 25. panta formulējums, tajā tomēr ir ietverti papildu noteikumi attiecībā uz apakšuzņēmējiem. It īpaši šajā 71. pantā līgumslēdzējai iestādei ir paredzēta iespēja, vai pat vēl vairāk – dalībvalstij tai ir jānosaka pienākums, lūgt pretendentam paziņot par tā nodomiem saistībā ar apakšuzņēmuma līgumu, kā arī iespēja konkrētos apstākļos līgumslēdzējai iestādei apakšuzņēmējam tieši veikt maksājumus par pakalpojumiem, piegādi vai darbiem, ko veicis galvenais uzņēmējs. Minētajā 71. pantā ir arī noteikts, ka līgumslēdzējas iestādes var pārbaudīt vai arī dalībvalstis tām var uzdot pārbaudīt, vai saskaņā ar šīs direktīvas 57. pantu, it īpaši līdzdalības noziedzīgā organizācijā, korupcijā vai krāpniecībā dēļ, ir iemesls izslēgt apakšuzņēmējus.

30 Katrā ziņā no Savienības likumdevēja gribas ar šādu tiesību normu palīdzību precīzāk aptvert situācijas, kurās pretendents atsaucas uz apakšuzņēmējiem, nebūtu izsecināms, ka nu dalībvalstīm būtu iespējams šo atsaukšanos ierobežot līdz abstrakti noteiktai iepirkuma summas daļai procentuālā izteiksmē, kā tas attiecībā uz noteikto maksimālo robežu ir noteikts aplūkotajā tiesiskajā regulējumā.

31 Šai sakarā Itālijas valdība apgalvo, ka dalībvalstis, lai tostarp publiskā iepirkuma līguma slēgšanas procedūrā nodrošinātu pārskatāmības principa ievērošanu, var paredzēt arī citus, no īpaši Direktīvā 2014/24 uzskaitītajiem atšķirīgus pasākumus, jo tieši šis princips šajā direktīvā ir izvirzīts priekšplānā.

32 Konkrētāk, šī valdība uzsver, ka pamatlietā aplūkotās atsaukšanās uz apakšuzņēmējiem ierobežošana, ņemot vērā īpašos Itālijas apstākļus, kur apakšuzņēmuma līgumi vienmēr ir bijuši instruments noziedzīgu nodomu īstenošanai, ir pamatota. Ar valsts tiesisko regulējumu ierobežojot iepirkuma daļu, kas var tikt nodota apakšuzņēmējiem, līdzdalība publiskajos pasūtījumos noziedzīgajām organizācijām tiek padarīta mazāk pievilcīga, tādējādi izvairoties no mafijas iefiltrēšanās publiskajā pasūtījumā un šādi aizsargājot sabiedrisko kārtību.

33 Kā to norāda Itālijas valdība – ir taisnība, ka Direktīvas 2014/24 41. un 105. apsvērumā, kā arī dažās tās normās – kā, piemēram, 71. panta 7. punktā – ir skaidri norādīts, ka dalībvalstis savos valsts tiesību aktos var paredzēt stingrākus noteikumus par tiem, kas paredzēti minētajā direktīvā attiecībā uz apakšlīgumiem, ja vien šie pirmie minētie noteikumi ir saderīgi ar Savienības tiesībām.

34 Ir arī tiesa – kā tas īpaši izriet no Direktīvā 2014/24 paredzētajiem atlases kritērijiem, proti, tās 57. panta 1. punktā ietvertajiem izslēgšanas kritērijiem –, ka Savienības likumdevējs, pieņemdams šādas tiesību normas, ir vēlējies izvairīties no tā, ka ekonomikas dalībnieki, kuri ir notiesāti ar galīgu spriedumu, šajā pantā paredzētajos apstākļos piedalītos publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā.

35 Tāpat Direktīvas 2014/24 41. apsvērumā ir paredzēts, ka nekam šajā direktīvā nevajadzētu liegt noteikt vai piemērot pasākumus, kas vajadzīgi sabiedriskās kārtības, sabiedrības morāles, sabiedrības drošības, veselības, cilvēku un dzīvnieku dzīvības aizsardzībai vai augu saglabāšanai, vai citiem vides pasākumiem, jo īpaši ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ja minētie pasākumi atbilst LESD noteikumiem, savukārt šīs direktīvas 100. apsvērumā ir precizēts, ka publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības nedrīkst tikt piešķirtas cita starpā ekonomikas dalībniekiem, kuri ir piedalījušies noziedzīgā organizācijā.

36 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalstīm ir jāatzīst zināma rīcības brīvība, nosakot pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes principa un pārskatāmības pienākuma ievērošanu, kas jāievēro līgumslēdzējām iestādēm jebkurā publiskā iepirkuma procedūrā. Katra dalībvalsts, ņemot vērā valstij raksturīgos vēsturiskos, juridiskos, ekonomikas vai sociālos apsvērumus, pati spēj vislabāk noteikt situācijas, kurās varētu tikt konstatēta rīcība, kas rada atkāpes no šī pienākuma ievērošanas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 26. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

37 Konkrētāk, Tiesa jau ir nospriedusi, ka organizētās noziedzības iefiltrēšanās publiskā iepirkuma jomā apkarošana ir viens no leģitīmiem mērķiem, kas pamato LES pamatnormu un pamatprincipu, kuri piemērojami publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras jomā, ierobežošanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 27. un 28. punkts).

38 Katrā ziņā, pat pieņemot, ka atsaukšanās uz apakšuzņēmējiem kvantitatīvs ierobežojums varētu tikt uzskatīts par tādu, ar ko šāda parādība tiek apkarota, tāds ierobežojums kā pamatlietā aplūkotais pārsniedz to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai.

39 Šai sakarā ir jāatgādina, ka līgumslēdzējām iestādēm visā procedūras laikā ir jāievēro Direktīvas 2014/24 18. pantā noteiktie līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas principi, kuru vidū ir arī vienlīdzīgas attieksmes, pārskatāmības un samērīguma principi (spriedums, 2018. gada 20. septembris, *Montte*, C-546/16, EU:C:2018:752, 38. punkts).

40 It īpaši – kā tas ir atgādināts šī sprieduma 30. punktā – tādā valsts tiesiskajā regulējumā kā pamatlietā aplūkotais vispārīgi un abstrakti ir aizliegts atsaukties uz apakšuzņēmuma līguma daļu, kas pārsniedz noteiktu konkrētā publiskā iepirkuma procentuālo daļu, un tādējādi šis aizliegums neatkarīgi no

attiecīgā iepirkuma ekonomikas nozares tiek piemērots darbu veidam vai apakšuzņēmēju identitātei. Turklāt šāds vispārējs aizliegums neļauj līgumslēdzējai iestādei izvērtēt katru gadījumu atsevišķi (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2017. gada 5. aprīlis, *Borta*, C-298/15, EU:C:2017:266, 54. un 55. punkts).

41 No tā izriet, ka tāda valsts tiesiskā regulējuma kā pamatlietā aplūkotais ietvaros visa veida publiskajā iepirkumā būtisku daļu no konkrētajiem darbiem, piegādes vai pakalpojumiem pretendentam ir jāveic pašam, pretējā gadījumā viņš automātiski tiek izslēgts no iepirkuma līgumu slēgšanas piešķiršanas procedūras, ieskaitot gadījumu, kad līgumslēdzēja iestāde varētu pārbaudīt konkrēto apakšuzņēmēju identitāti vai kad tā pēc pārbaudes uzskatītu, ka šāds aizliegums aplūkotā iepirkuma ietvaros nav vajadzīgs organizētās noziedzības apkarošanai.

42 Kā uzsver Komisija, Itālijas likumdevēja – tieši tāpat kā ar Direktīvas 2014/24 71. pantā minētajām un šī sprieduma 29. punktā atgādinātajām normām – izvirzītais mērķis varētu tikt sasniegts ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem. Turklāt, kā norāda iesniedzējtiesa, Itālijas tiesībās jau ir paredzēti vairāki pasākumi, kuru mērķis tieši ir aizliegt uzņēmumiem, kas tiek turēti aizdomās par piederību mafijai vai katrā ziņā par saikni ar to galveno noziedzīgo organizāciju interesēm, kuras darbojas valstī, piekļūt publiskajam iepirkumam.

43 Līdz ar to tāda atsaukšanās uz apakšuzņēmējiem kā pamatlietā aplūkotā nevar tikt uzskatīta par saderīgu ar Direktīvu 2014/24.

44 Šo secinājumu neatspēko Itālijas valdības minētais arguments, saskaņā ar kuru pārbaudes, kas līgumslēdzējai iestādei ir jāveic saskaņā ar valsts tiesībām, neesot efektīvas. Šāds apstāklis, kurš, kā tas, šķiet, ir atvasināms no pašiem šīs valdības apsvērumiem, izrietot no īpašiem noteikumiem par šīm pārbaudēm, nekādi neietekmē pamatlietā aplūkotā pasākuma ierobežojošo raksturu. Turklāt Itālijas valdība šajā lietā nekādi nav pierādījusi, ka dažādos Direktīvas 2014/24 71. pantā paredzētos noteikumus, ar kuriem dalībvalstis var ierobežot atsaukšanos uz apakšuzņēmējiem, kā arī apakšuzņēmēju izslēgšanas iemeslus, kas kļuvuši iespējami saskaņā ar šīs direktīvas 57. pantu un uz kuriem ir atsauce tās 71. panta 6. punkta b) apakšpunktā, nav iespējams īstenot tādējādi, lai sasniegtu ar pamatlietā aplūkoto tiesisko regulējumu izvirzīto mērķi.

45 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2014/24 ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, ar kuru līdz 30 % ir ierobežota iepirkuma summas daļa, kuru pretendents var nodot trešajām personām kā apakšuzņēmējiem.

## Par tiesāšanās izdevumiem

46 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

**Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2015/2170 (2015. gada 24. novembris), ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā, ar kuru līdz 30 % ir ierobežota iepirkuma summas daļa, kuru pretendents var nodot trešajām personām kā apakšuzņēmējiem.**

[Paraksti]